

Augustinus

"Neem en lees"

De volgelingen van Augustinus maken deel uit van een sterk intellectuele, strenge en actievere orde. Ze zijn de grondleggers van de katholieke universiteiten. Bijzondere aandacht wordt besteed aan boekdrukkunst, taal en kritische beschouwing, naast bezinning en actieve inzet voor de armen en de missie. De kloosters zijn veelal imposante gebouwen – vaak voormalige kastelen van weldoeners – in of aan de rand van dorp of stad.

In de lijn van deze kenmerken zou gedacht kunnen worden aan "sabbaticals" en opfriscursussen taal, wiskunde, kunstgeschiedenis of kunstnijverheid. Ook postdoctorale opleidingen zouden kunnen, alsmede de productie van boeken of digitale publicaties. Deze kloosters zouden passende woonvormen in los-vaste verbanden kunnen aanbieden aan studenten en zelfstandigen zonder personeel (ZZP-ers), die intellectueel of creatief werk met een specifieke woonvorm wensen te combineren.

Voorbeelden van deze kloosters zijn: Montfortanen in Oirschot en de Assumptionisten in Boxtel en Leuven.

Franciscus

"Bemint Hem in elkaar"

De Franciscanenorde komt het meest voor. Ze is actief, open en in de regel minder streng. Franciscanen leggen zich toe op het basis- en voortgezet onderwijs en op zorg en missie. De kloosters bevinden zich meestal midden in het dorp of de stad en bevatten naast het frater-/zusterhuis vaak ook een school, internaat, inrichting of ziekenhuis. Dat ziekenhuis staat ook wel eens geïsoleerd buiten de gemeenschap.

Uitgaand van deze kwaliteiten passen functies als verslavingsretraites en -zorg, levensscholen, ouderen- en/of algemene zorg, internaat of een "Outward Bound School". Die functies kunnen worden gecombineerd met al dan niet tijdelijke woonvormen zoals vluchtelingenopvang, zorghotel, verzorgingstehuis of internaten.

Voorbeelden van deze kloosters: Paters van Heilig Hart Bavel, Zusters van Liefde Schijndel, Clarissenklooster Eindhoven.

Ziel en zakelijkheid

ZIN in Vught geldt in Nederland als een schoolvoorbeeld van een kloostercomplex dat een succesvolle transitie heeft doorgemaakt.

In Vught deden de fraters een stap terug maar wisten ze zoveel van hun identiteit over te dragen, dat ZIN zich nog steeds afficheert als klooster, als een plek waar mensen zich kunnen verdiepen in zinging en werk.

De drijvende kracht achter het overgangsproces is Wim Verschuren. Het voormalige hoofd van de Fraters van Tilburg beschouwt de jaren 1990 als bepalend voor de totstandkoming van ZIN. "Destijds hadden de meeste congregaties en orden al besloten: "Wij houden op in Nederland, wij zijn de laatsten." Wie in zo'n denkkader zit, doet feitelijk niets meer, maar wacht af."

"Een kleinere groep zag het heel anders: "Ja, we zijn oud en we zijn bereid te sterven. Maar ons product, om het zo maar te noemen, is nog goed."

Vanuit die overtuiging hebben ze de blik naar voren gericht en zijn ze gaan nadenken over nieuwe vormen van gemeenschap. Ze hielden de deur open voor nieuwe toetreders en straalden uit dat ze hun erfgoed wilden doorgeven."

Als algemeen overste stak Verschuren veel energie in de herijking van de identiteit van de fraters. "Het was een hernieuwde zoektocht naar onze bron, zijnde compassie en barmhartigheid." Van daaruit keken de broeders hoe ze in Nederland hun zending gestalte konden geven. "Dat bracht ons tot het inzicht dat we het proces voor een groot deel aan niet-fraters moesten geven, eenvoudigweg omdat we oud zijn. Die acceptatie maakte niet moedeloos, maar gaf juist veel energie."

Er volgde een zoektocht naar betrouwbare partijen die de plannen konden helpen realiseren. "Vijf jaar lang werkten we samen met een adviseur aan een businessplan." Een eerste punt was het bepalen van de onderscheidende waarde die Vught-in-nieuwe-vorm meegegeven moest worden. "Als je geen abdi, conferentiehoud of trainingscentrum wilt zijn, wat wil je dan wel zijn? Uiteindelijk kwamen we uit op de combinatie bezinning en werk. In drie woorden samengevat: ziel en zakelijkheid."

NIEUWE LEEFVORMEN

Inmiddels exploiteert de stichting Zin in Werk het Vughtse complex. De stichting, met twee fraters in het vijfkoppige bestuur, huurt de gebouwen. Ze kreeg bij het begin een "uitzet" mee, maar ook de duidelijke boodschap dat ze vanaf dat moment zelf de broek moest ophouden. De congregatie neemt het groot onderhoud van het gebouw voor haar rekening. "Op die manier houden we ook een troefkaart in handen, mocht dat onverhoopt nodig zijn."

Op het Vughtse terrein werd ruimte vrijgehouden voor een nieuw fraterhuis, waar momenteel vijf mannen en twee vrouwen wonen. Maar ook wat dat betreft, staat het denken niet stil. Verschuren: "Wij kijken of er ruimte is voor nieuwe leefvormen, op voorwaarde natuurlijk dat nieuwe bewoners zich aan de uitgangspunten van de orde verbinden. Je moet in zo'n proces ook accepteren dat het niet slaagt. Dan houdt het gewoon op. Ik zie dat ook als een vorm van onthechting."

De stichting moet zelf de broek ophouden

Er zou gedacht kunnen worden aan "sabbaticals" en opfriscursussen taal, wiskunde, kunstgeschiedenis of kunstnijverheid. (Augustinus)

Als je geen abdi, conferentiehoud of trainingscentrum wilt zijn, wat wil je dan wel zijn? (ZIN in Vught)

